

Skab balance med filosofiske bevægelser i et accelererende samfund – hvordan protreptik kan skabe et meningsfuldt fundament i en stigende kompleksitet

Af Henrik Kronborg Olsen, Certificeret protreptiker, Diplom i ledelse, Konsulent ved ZTRONG og Indehaver af IndsiQt www.indsiqt.dk

I en tid, hvor både organisationer og samfund står over for udfordringer med hurtige forandringer og stigende kompleksitet, tilbyder protreptik en unik tilgang til det at 'være' til som menneske. Inspireret af tanker fra Ole Fogh Kirkeby og Maibritt Isberg Andersen vil artiklens forfatter se på, hvordan denne unikke samtalekunst kan hjælpe os med at navigere i vores accelererende organisationer.

I 2017 formulerede Center for Væredygtighed 9 væredygtigheds mål som et komplement til FN's 17 verdensmål og som en tilgang til begrebet væredygtighed. Væredygtighedsbegrebet beskrives i bogen "Væredygtighed – indersiden af bæredygtighed" (Dietrichsen m.fl., 2021). Hans Fink fremhæver i denne sammenhæng, at væredygtighed repræsenterer bæredygtighedens kerne, hvilket understreger vigtigheden af trivsel inden for organisationer og behovet for et forøget fokus på dette område i samfundet. Hans Fink skriver:

Vi må indse, at vi selv er naturvæsener helt igennem og i enhver henseende. Alt, hvad vi gør, indgår uden videre i naturens store sammenhæng. Vi er aldrig uden for eller på afstand af naturen. Naturen er ikke bare særlige mere eller mindre vildtvoksende områder i vores omgivelser, som vi har misbrugt og nu skal til at beskytte. Naturen er det hele, også os og alt vores.

(Dietrichsen m.fl., 2021).

Om Henrik Kronborg Olsen

Har Diplom i ledelse og er certificeret protreptiker. Har 25 års erfaring i byggebranchen, heraf 8 som leder. Faciliterer eksistentielle samtaler, skriver artikler, underviser, leder workshops og filosofiske læsergrupper som konsulent hos ZTRONG og ejer af IndSiQt. Arbejdet er centreret om personlig og professionel udvikling med fokus på eksistentielle refleksioner og vejledning.

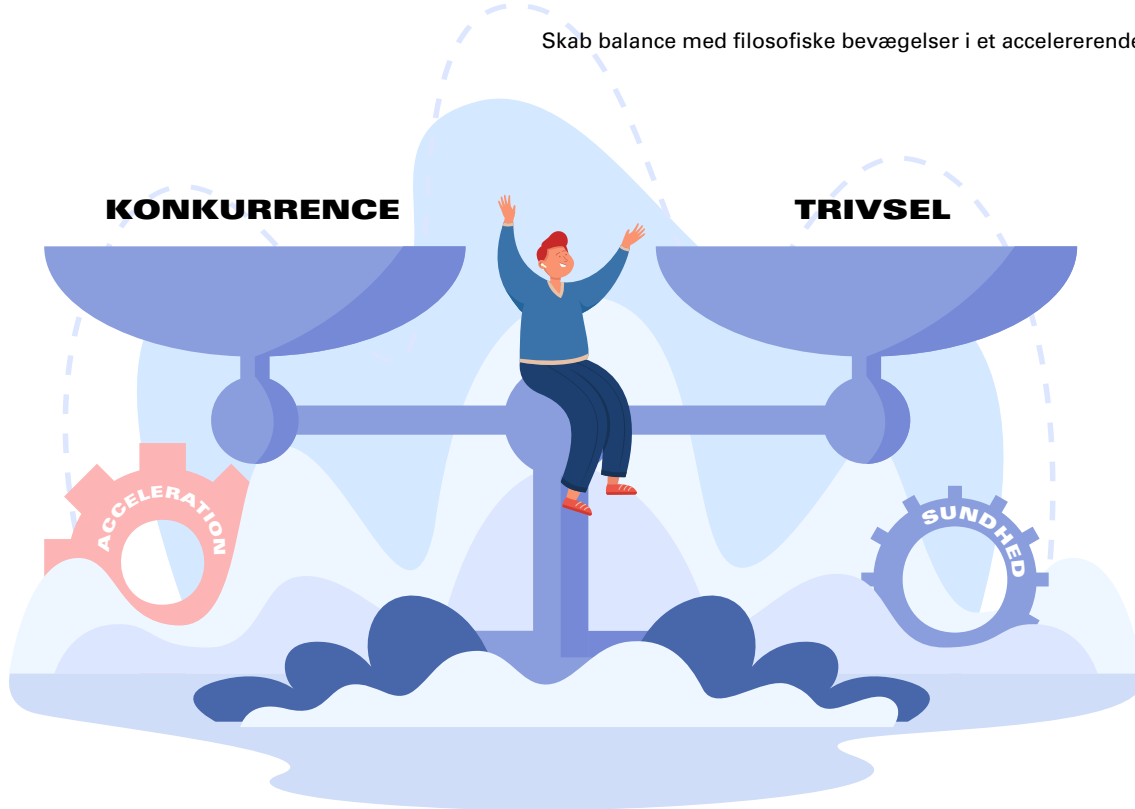
Udfordringer og perspektiver i kulturens kapløb om mental sundhed

I en nylig udgivet artikel satte Finans fokus på et voksende fænomen i erhvervslivet, hvor Camilla Thind Sunesen fra Danica udtaler:

Vi oplever en eksplosiv vækst af virksomhedsledere, som har et fokus på særligt mental sundhed.

(Mortensen, S. & Schmidt, I, 2023).

I artiklen beskrives, at der er tale om en tredobling over de sidste fem år, og at der er en stigende konkurrence mellem virksomheder om at håndtere mistrivsel blandt deres ansatte. Dette tiltag må selvfølgelig være et positivt skridt, men det rejser også spørgsmål om de underliggende dybere lag i vores samfund, især i relation til acceleration.

Er denne accelererende konkurrence om mental sundhed bæredygtig for kulturen?

Sproghistorisk (etymologisk) stammer ordet 'konkurrence' fra den proto-indoeuropæiske rod *pet-, hvilket betyder 'at skynde sig'. Dets oprindelse kan også spores til det franske udtryk 'compéter' fra 1610, som betød 'at rivalisere med'. Ifølge ordnet.dk kan 'rivalisering' sammenlignes med begreber som 'kappestrid' eller 'udskilningsløb'. Det er her vigtigt at være opmærksom på ordet 'konkurrence', som ved brug i denne betydning kan indebære en strid og et kapløb om at påvirke kulturens trivsel og mentale sundhed.

Konsekvenser af acceleration for menneskelig trivsel og organisatorisk kultur

Den tyske sociolog Hartmut Rosa har dybtgående analyseret accelerationens indvirkning på det moderne samfund, og hvordan det påvirker vores liv (Rosa, 2014). Ifølge Rosa lever vi i et 'accelerationssamfund', hvor hastigheden af sociale, teknologiske og økonomiske forandringer konstant øges. Denne acceleration kan have en dyb indflydelse på individets trivsel og organisationernes kultur.

I konteksten af mistrivsel kan Rosas teori om acceleration belyse, hvordan en hurtig og konkurrencepræget tilgang til problemløsning kan skabe yderligere udfordringer. Der er en risiko for, at virksomheder i deres forsøg på at holde trit med konkurrenterne implementerer hurtige løsninger,

der fokuserer på overfladiske symptomer, frem for at adressere de dybere årsager til mistrivsel.

Det er afgørende at være opmærksom på, at konkurrence på et så komplekst og eksistentielt område som menneskelig trivsel er kritisk, og vi må undgå at lade livsverdenen blive mast ind i kulturen som en maskeret systemverden.

Jürgen Habermas, den tyske filosof og samfundsteoretiker, introducerede begrebet koloniseringshypotese som en måde at forstå, hvordan systemverdenen gradvist påvirker og trænger ind i de essentielle aspekter af vores livsverden (Habermas, 1996). Dette komplekse fænomen udforsker, hvordan rationalisering, standardisering og instrumental tænkning fra systemverdenen påvirker vores livsverden, som er subjektive oplevelser, værdier og trivsel. Han beskriver, hvordan systemverdenen, der er orienteret mod effektivitet og målbare resultater, gradvist udvider sit territorium til livsverdenen.

Det er i livsverdenen, at mennesker deler deres erfaringer, skaber kulturelle normer og danner deres identitet gennem sociale relationer og fællesskaber.

Når systemverdenen 'koloniserer' livsverdenen, trænger rationaliteten og reglerne dybt ind i vores personlige og kulturelle sfære, hvilket kan give anledning til tab af autenticitet, mening og fremmedgørelse. Det er i dette spændingsfelt, at vi skal søge måder at genoprette harmoni og forståelse og en sund balance mellem systemverdenen og livsverdenen.

Protreptiske samtaler kan her træde ind som en værdifuld vej frem, idet samtalerne formår at bryde igennem lagene af systemverdenens rationalitet og nå ind til livsverdenens dybere aspekter. Hans Finks pointer om, at væredygtighed udgør indersiden af bæredygtighed, antyder behovet for en dybdegående forbindelse med vores eksistens, naturen og fællesskabet. Her vil protreptiske samtaler vise deres styrke, da de netop kan facilitere denne dybe forbindelse og bidrage til en mere væredygtig tilgang til livet og samfundet.

Historien om Protreptik

Protreptik er en samtalepraksis med dybe historiske rødder, der strækker sig over mere end 2.500 år tilbage. Denne praksis har traditionelt tjent som et ledelsesværktøj og et middel til personlig udvikling. Ole Fogh Kirkeby i 'Protreptik – selvindsigt og samtalepraksis' (Kirkeby, 2016) og Maibritt Isberg Andersen i 'Erfaringer med protreptik' (Andersen, 2020) giver en moderne fortolkning af denne gamle kunst, som oprindeligt stammer fra det oldgræske ord 'protreptikos'. Dette ord er sammensat af 'pro-' (mod) og 'trepein' (at vende), og det refererer til kunsten at vende samtalepartnern mod det essentielle i sit liv.

I sit væsen er protreptik en praksis, der lægger vægt på dyb, meningsfuld dialog. Denne form for dialog sigter mod at udforske de dybere lag af menneskelig erfaring og bevidsthed. Gennem protreptik bliver mennesket ledt mod en dybere forståelse af sig selv og sin plads i verden. Denne proces involverer en opfordring til selvrefleksion og selvindsigt, hvilket er afgørende for personlig og professionel vækst.

I ledelseskonteksten har protreptik vist sig at være særligt værdifuld. Det giver ledere et redskab til at facilitere dybdegående samtaler, der kan fremme organisationens forståelse, samarbejde og trivsel. Ved at anvende protreptiske teknikker kan ledere inspirere deres medarbejdere til at tænke kritisk og reflekterende, hvilket vil fremme trivsel og eksistentiel væren.

Ved at engagere medarbejdere og ledere i protreptiske samtaler udvikles 'phronesis' – en form for praktisk visdom. Phronesis er ikke blot teoretisk viden; det er en dyb forståelse, der opnås gennem erfaring, refleksion og dialog, og som er afgørende for at kunne træffe kloge valg i en hurtigt foranderlig og kompleks hverdag.

Desuden fremhæver både Kirkeby og Andersen, hvordan protreptik kan anvendes i en række forskellige sammenhænge – ikke kun i ledelse, men også i personlig udvikling, uddannelse og eksistentiel terapi. Ved at fremme en ægte, nysgerrig og empatisk dialog kan protreptik bidrage til at skabe dybere forståelse og mening i mange aspekter af livet.

Implementering af protreptiske samtaler: Vejen til dybere forståelse og meningsfuldhed

For at implementere protreptiske samtaler i vores daglige praksis, er det essentielt at skabe en kultur, hvor dybdegående dialog og refleksion værdsættes og accepteres. Dette kræver en bevidst indsats for at fremme åbenhed, tillid og et sikkert miljø, hvor medarbejdere føler sig trygge i at dele og udforske deres tanker, følelser og værdier.

Guli Werther beskriver i 'Erfaringer med protreptik – Inspiration fra praksis', hvordan protreptikken er blevet en del af lederudviklingssamtaler (LUS) og medarbejderudviklingssamtaler (MUS) i hendes organisation. Hun skriver:

Jeg startede de nye protreptiske udviklingssamtaler med lederne i vores organisation. Inden den aftalte samtale skulle de finde et begreb, som de ville arbejde med. Det kunne være mod, tillid, glæde, håb, frihed, osv.

(Andersen, 2020, s. 122)

Guli skriver videre:

Min oplevelse af organisationens udbytte af den protreptiske tilgang er, at gennem muligheden for at reflektere over sig selv og sit værdigrundlag bliver såvel leder som medarbejder rustet til at være i en politisk organisation, der konstant er i forandring

(Andersen, 2020, s. 124).

Guli afslutter kapitlet med fem gode råd til implementering af protreptikken:

1. Systematik – planlægning – tid:
Hvis du vil indføre protreptik i en organisation, skal du gå systematisk til værks. Indsigt kræver planlægning og tid.
2. Autentisk:
Vær autentisk og modig. Jeg tror, at organisationer gerne vil ledes af en autentisk leder, der tør kigge indad.
3. Forandring:
Vær selv den forandring, du gerne vil se hos andre. Brug filosofien og protreptikken som redskabet.
4. Meningsskabende:
Skab mening med protreptikken; stil protreptiske spørgsmål i situationer, hvor ledere ellers bare griber til handling.
5. Indsigt:
Anerkend, at indsigt kræver tålmodighed og mod, og at det forpligter.

Refleksioner

Artiklen har udforsket protreptikkens rolle i at navigere i det moderne samfunds kompleksitet. Gennem en dybdegående dialog og en refleksiv tilgang til ledelse og personlig udvikling belyser protreptik muligheden for at skabe et meningsfuldt fundament i en stadig mere kompleks verden.

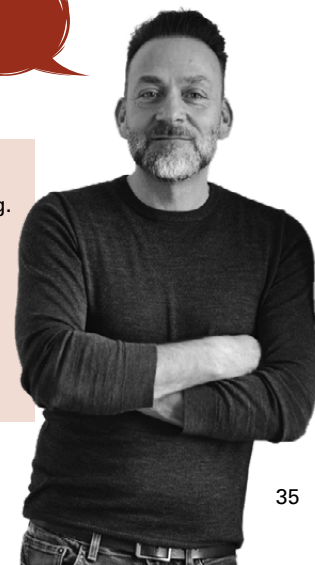
Afslutningsvis opstår der en række væsentlige spørgsmål, som kan lede os til yderligere eftertanke og handling:

1. Hvordan kan vi i vores daglige praksis implementere protreptiske samtaler for at fremme dybere forståelse og meningsfuldhed både i professionelle og personlige sammenhænge?
2. Hvordan kan protreptik i lyset af den accelererende kultur og konkurrence i erhvervslivet hjælpe os med at genopdage og værdsætte livsverdenens værdier over systemverdenens effektivitetskrav?
3. Hvordan kan ledere og individer bruge protreptik som et redskab til at håndtere og reducere arbejdsrelateret stress og mistrivsel?
4. På hvilke måder kan vi sikre, at vores tilgang til mental sundhed og trivsel ikke bliver en del af en overfladisk 'kapløbsmentalitet', men snarere en dyb og ægte bestræbelse på velvære?

Disse spørgsmål inviterer til fortsat refleksion og dialog, idet vi søger at finde balance og mening i et accelererende samfund. Protreptik tilbyder en vej til en dybere forståelse af os selv og vores omgivelser – en vej som både er udfordrende og berigende. Ved at omfavne denne praksis kan vi måske finde de svar, vi søger, og opnå en mere harmonisk og væredygtig tilværelse.

Tak for din interesse og tid. Hvis du er nysgerrig efter at dykke dybere ned i anvendelsen af protreptik i praksis, vil jeg anbefale at tage et kig på Maibritt Isberg Andersens bog, 'Erfaringer med protreptik – Inspiration fra praksis'.

For yderligere interesse for protreptikkens mange styrker eller for en mere personlig dialog er du mere end velkommen til at kontakte mig via min LinkedIn profil eller ringe til mig på 21899177.

Litteraturliste

- Andersen, M. I. mfl. (red) (2020). Erfaringer med protreptik – Inspiration fra praksis. ContentPublishing.
 Dietrichsen, C m.fl., (Red) (2021). Væredygtighed Indersiden af bæredygtighed. DAFOLO.
 Habermas, J. (1996). Teorien om den kommunikative handling. Aalborg Universitetsforlag.
 Kirkeby, O. F. (2016). Protreptik – Selvindsig og samtalepraksis. Samfundslitteratur.
 Rosa, H. (2014). Fremmedgørelse og acceleration. Hans Ritzels Forlag.
 Mortensen, S. & Schmidt, I. (2023). "Før var det tabu: Nu konkurrerer virksomheder om at komme mistrivsel til livs" FINANS, JP/ Politikens hus. www.bit.ly/finans-mistrivsel.